

УДК 159.923

ЕСТЕТИЧНІ ПОЧУТТЯ У СТРУКТУРІ Я-ОБРАЗУ ОСОБИСТОСТІТавровецька Н.І., к.психол.н., доцент, завідувача кафедрою практичної психології
Херсонський державний університет

Автор у статті аналізує питання формування Я-образу особистості, його особливості становлення у взаємозв'язку з естетичними почуттями особистості. Наводить власне бачення структури Я-образу, де головним компонентом виступає естетичний комплекс особистості.

Ключові слова: Я-образ, естетичні почуття.

Автор в статті аналізує питання формування Я-образу особистості, його особливості становлення у взаємозв'язку з естетичними почуттями особистості. Наводить власне бачення структури Я-образу, де головним компонентом виступає естетичний комплекс особистості.

Ключевые слова: Я-образ, эстетические чувства.

Tavrovetska N.I. THE AESTHETIC SENSE OF «I» IN THE IMAGE OF PERSONALITY

Author of the article examines the formation of self-image of the individual, especially the formation of its relationship with the aesthetic feelings of the individual. Lists own vision of the structure of self-image, which is the main component of a complex aesthetic personality.

Key words: Self-image, aesthetic sense.

Постановка проблеми. На сучасному етапі все більше посилюється інтерес до самосвідомості людини як регулятора її думок та вчинків. Найчастіше психологічне поняття Я-образ використовується як складна психологічна система, яка є результатом соціалізації особистості до навколишнього середовища. Я-образ розглядається науковцями з різних позицій: як процес самосвідомості (А.В. Петровський, М.Г. Ярошевський та ін.); як її когнітивний компонент (М.Й. Боришевський, П.Р. Чамата та ін.); як комплекс відображення системи особистісних ставлень (І.Д. Бех, О.В. Скрипченко та ін.).

Відомості про особливості Я-образу розкриваються в матеріалах сучасних досліджень з різних аспектів: структури і специфіки змісту „Я- образу»; як фактора індивідуальних проблем, проблем статі та внутрішньо особистісних конфліктів; як умови соціальної відносин та взаємодії; соціально-психологічної адаптації та засобів корекції Я-образу (Л.В. Верейна, Т.В. Говорун, А.О. Кацера, Є.А. Клопота, О.М. Кочубейник, Р.О. Моляко, С.О. Прокоф'єва-Акопова, В.А. Пушкар, О.В. Шевченко).

Вивчення проблеми взаємодії мистецтва та особистості у психологічних дослідженнях проводилось у достатньо широкому діапазоні: від дослідження елементарних реакцій індивіда на прості естетичні об'єкти до «особистісного підходу», до проблеми естетичного сприйняття та відношення до дійсності (Л.С. Виготський, В.В. Клименко, Е.П. Крупник, О.О. Мелік-Пашаєв, З.Н. Новлянська, В.І. Петрушін, О.М. Торшилова, Р. Арнхейм, Е. Нойман, Г. Айзенк, Біргоф). Рух проблеми взаємодії мистецтва й особистості в психологічній науці здійснювався, з одного боку, за рахунок дослідження здібностей школярів до художньої творчості (Б.М. Теплов, В.І. Кириєнко, О.І. Нікіфорова, Ф. Баррен), з іншого – розробки особистісного аспекту сприйняття творів мистецтва (А.В. Запорожець, Л.С. Славина, О.М. Леонтьєв та інші).

Проблема розмаїття концепцій впливу естетичних об'єктів на самосвідомість, невизначеність процесу взаємодії систем «Я», «не-Я» та естетичних характеристик особистості призвели до формулювання нашої мети дослідження.

Мета статті – визначити особливості взаємодії та місце знаходження естетичних почуттів у структурі Я образу.

Аналіз вітчизняних та зарубіжних психологічних досліджень представляє різні погляди на зміст та структуру Я образу: – суб'єкт діяльності, носій реаль-

ності (Я як найвищий рівень прояви психічної реальності спостерігається при гармонійному злитті двох світів, зовнішнього та внутрішнього); об'єкт самопізнання (яким бачить себе суб'єкт); відношення людини до себе, відношення «Я – Інший», яке включає такі характеристики: автономність кожного, взаємопроникання, узагальнення уяви про себе й про Іншого; форма існування суб'єктивності індивіда; полімодальна структура, яка складається з тілесного Я, рефлексивного Я, екзистенційного Я, соціально-ролевого Я.

Структура «Я» представлена в таких аспектах як: суб'єктно-об'єктний – фіксує відношення до себе й Іншим як до суб'єктів і/або об'єктів; психолого – дистанційний – підкреслює дистанцію в системах: «Я – Інший», «Я-Я»; смислодинамічний – відображає процес смислоутворення, смислоусвідомлення, смислобудівництво.

Автори (Р. Бернс, М.Й. Боришевський, Е. Еріксон, І.С. Кон, Г.С. Костюк, В.В. Столін, П.Р. Чамата та ін.), які вивчають образ «Я» в рамках різноманітних методологічних і теоретичних парадигм, визначають соціальну сутність «Я» та інтерсуб'єктність самосвідомості, що значною мірою є похідними від міжперсональної взаємодії та міжособистісних стосунків [1, с.17-29].

Формування Я-образу розглядається в контексті вікового становлення особистості та стверджується, що він змінюється протягом усього життя людини (Б.Г. Ананьєв, Л.І. Божович, Л.С. Виготський, П.Р. Чамата). Авторі стверджують, що поняття «Я» та Я образ у дитини формується внаслідок відображеного поняття інших людей про них. У ході розвитку дитини та її спілкування із значущими дорослими вона переносить їх оцінку та їхнє ставлення на себе й сприймає себе так, як на її думку, сприймають її дорослі [3, с. 27].

Процес розвитку та становлення Я-образу важкий і суперечливий. Це складний багаторівневий процес пізнання людиною самої себе. Становлення особистості також включає в себе становлення відносно стійкого образу «Я», тобто цілісного уявлення про самого себе. Образ «Я» – складне психологічне явище, яке не є простим усвідомленням своїх якостей чи сукупності самооцінок.

Образ «Я» – не просто відображення якихось об'єктивних даних і незалежних від міри свого усвідомлення якостей, а соціальна установка, ставлення особистості до самої себе, включаючи три компоненти: пізнавальний – знання себе, уявлення про свої якості й риси; емоційний – оцінка цих якостей і пов'язане з нею самолюбство, самоповага; поведінковий

– практичне ставлення до себе на основі попередніх двох компонентів [1].

Я образ – система поліфункціональна. Вітчизняні та зарубіжні вчені залежно від предмета та цілей дослідження виділяють ті чи інші її функції. Самосвідомість у найзагальнішому вигляді виступає механізмом зворотного зв'язку, необхідного для інтеграції активного суб'єкта та його діяльності, забезпечення відчуття цілісності й інтегрованості індивіда. Основні функції Я-образу – регуляція, адаптація, захист, репрезентація, домагання – виконують особистісне – цілеспрямоване мотивування й регулювання діяльності, пізнання, спілкування, поведінки, пошук гармонії поміж відношеннями особистості до себе й до зовнішнього світу. Значущим феноменом, простеженим в дослідженнях характеристик Я, виступає його роль в регуляції поведінки та діяльності (О.О. Мелік-Пашаєв, О.В. Суворов та ін). На думку О.О. Бодалева, людина може строїти свою поведінку й виконувати діяльність на рівні свого буденного Я, але може здійснювати свої поступки та діяння на рівні вищого Я. Тому можна виділити ще одну функцію – регулятора дій, нашої поведінки [6, с. 22].

У структурі особистості особливе місце посідають вищі почуття. Особливе місце вищим почуттям відводиться в художній творчості. Вони являють собою відображення переживань ставлення до явищ соціальної дійсності. За змістом вищі почуття поділяють на моральні, естетичні, інтелектуальні та практичні почуття. Рівень духовного розвитку людини оцінюють за тим, якою мірою їй властиві ці почуття. У вищих почуттях яскраво виявляються їх інтелектуальні, емоційні та вольові компоненти. Вищі почуття є не лише особистим переживанням, а й засобом виховного впливу на інших [9, с. 58].

Здійснені спроби психологічного аналізу впливу естетичного на особистість з чотирьох позицій: М.Е. Марков (з позиції функціональної теорії мистецтва), О.О. Леонтьєв (позиція комунікативного підходу до дослідження психологічної специфіки впливу мистецтва), М.С. Каган, Н.Б. Берхін (з позиції аксеологічних уявлень о природі мистецтва), Б.П. Юсов (з позиції аналізу функціональної сторони системи мистецтва в плані співвідношення мистецтва і реального життя людини).

Поглиблюючи аналіз психологічної сторони функціонального впливу мистецтва на особистість, М.Е. Марков запропонував концепцію «перенесення». Для того щоб естетичне могло впливати на особистість необхідна здатність особистості переживати щось уже не в його власному практичному житті, а лише позначене у творах мистецтва. Особлива увага в цій концепції приділяється розвитку дитини через сприйняття естетичного. Це сприйняття розширює межі існування особистості дитини, створює досвід почуттів, і поведінки в життєвих умовах. Саме такий характер впливу естетичного не лише на дитину, але й на зрілу особистість [7, с. 122].

Е.П. Крупник та В.Є. Семенов, досліджуючи закономірності впливу творів мистецтва на особистість, виокремили ряд механізмів такого впливу.

1. Емпатія – спосіб розуміння іншої людини, при якому домінує не раціональне, а емоційне сприйняття. Емпатія виникає як відповідь на позитивні чи негативні переживання партнера.

2. Рефлексія – усвідомлення діючим індивідом того, як його сприймає партнер по спілкуванню.

3. Катарсис – емоційне потрясіння, яке відчуває людина під впливом дії на нього твору мистецтва і яке здатне привести до «звілення» від незначних переживань та думок, у результаті чого виникає стан внутрішнього очищення та зміна Я образу в цілому [4, с. 241].

Дослідники (В.В. Клименко, Г.О. Люблінська, А.І. Фортова) процесу розвитку Я образу особистості

відмічають наявність тісного зв'язку між її чуттєво-емоційною, когнітивно-інтелектуальною сферами, поведінкою, з одного боку, та естетичними характеристиками – з іншого.

У роботах Братке Е., Волкова М., Органової О. [4] аналізуються питання що пов'язані зі специфічними особливостями естетичного сприймання. Оскільки концепції цих авторів не мають принципових розбіжностей, наведемо стислий узагальнений варіант їх підходу до проблеми, що вивчається нами.

Дослідники насамперед підкреслюють специфіку процесу сприймання естетичних об'єктів, яка відрізняє його від сприймання гностичного як особливої форми чуттєвого пізнання. Якщо під час гностичного сприймання предметів та явищ навколишньої дійсності людина відображає приблизно в однаковій мірі всі сторони об'єктів, то в процесі сприймання об'єкта естетичного відображається перше за все ті якості та властивості, які надають йому естетичної значущості.

При гностичному сприйманні суб'єкт повинен лишатися нейтральним, тобто відволікатися від власної оцінки об'єкту, оскільки він ставить за мету виявлення об'єктивних, від природи притаманних явищу, що відображається, властивостей та зв'язків. Це зумовлює ту обставину, що сприймання предмету в гностичному плані не передбачає емоційної забарвленості. Інше спостерігається при естетичному сприйманні, яке на відміну від суто пізнавального процесу відображення властивостей та зв'язків у їх об'єктивному значенні, виникає внаслідок естетично-емоційної значущості об'єкта для суб'єкта сприймання. Тому суб'єкт тут не може лишатися нейтральним, відсторонитися від оцінки об'єкту з погляду своїх потреб, інтересів, відповідного психічного стану.

Польський дослідник Р. Інгарден в основу своєї концепції поклав принцип виділення стадій здійснення процесу естетичного сприймання та виявлення їх особливостей. Згідно цієї концепції, початковим моментом естетичного сприймання є виявлення інтересу та концентрація уваги суб'єкта на тих властивостях об'єкту, які чимось привабили, уразили його. Цей інтерес викликає початкову, або за словами автора, «попередню» емоцію, оскільки вона лише дає початок відповідному процесу естетичного переживання, у якому можна виділити такі моменти: емоційне, безпосереднє знайомство з об'єктом; прагнення до тривалого сприймання; переживання різноманітних почуттів; оцінка, тобто висловлювання судження, яке має забарвлення задоволення або огиди [2, с. 65].

Найбільш відомими дослідниками сфери естетичного є О.О. Мелік-Пашаєв та З.Н. Новлянська (автори концепції естетичного відношення «ЕВ»).

О.О. Мелік-Пашаєв виділяє особливе відношення до дійсності – естетичне відношення. У своїй концепції (ЕВ) він говорить про таке відношення до світу, коли людина сприймає неповторний чуттєвий вигляд предметів та явищ як пряме вираження внутрішнього стану характеру, долі, і завдяки цьому більш свідомо переживає свою приналежність до усього світу, онтологічну єдність з ним, універсальність власного існування. Естетичне переживання у цьому розумінні – завжди неочікуваний досвід оновленого, розширеного самосприйняття, досвід іншого, більшого Я. Естетичне, як особливе відношення до дійсності, модифікує, перебудовує усе психічне життя людини: її цінності й мотиви, пізнавальну сферу, життєву поведінку й взагалі Я образ у цілому [6, с.22-30].

Естетичні почуття в самосвідомості людини були предметом низки фундаментальних досліджень у галузі психології (Б.Г. Ананьєв, Л.С. Виготський, Г.С. Костюк, О.М. Леонтьєв, С.Л. Рубінштейн, П.В. Симонов, Б.М. Теплов, П.М. Якобсон, Р. Арнхейм, У. Джемс, К. Ізард, Я. Рейковський) та здобули своє відображення у концепціях естетичного.

Загальне визначення естетичних почуттів – це емоційне переживання індивідом свого естетичного відношення до дійсності. Естетичні почуття виникають лише при сприйнятті форми та змісту предмета чи явища, а також естетичного процесу. Ці почуття зв'язані з минулим досвідом індивіда, з його знаннями про світ, які об'єктивно присутні в оцінці, смаку, і при цьому володіють важливою особливістю – активізувати творчу фантазію, уяву. Естетичні почуття – це стійка властивість особистості і її важлива характеристика. Людина не народжується з естетичними почуттями, вони формуються в процесі її сприйняття дійсності, у залежності від середовища спілкування, від власних контактів. Розвинуті (актуалізовані) естетичні почуття дають індивіду можливість орієнтуватися в естетичних властивостях об'єктів природи, соціуму, тим самим призводять до більш ефективного виконання функцій Я образу, а саме конструктивної, регулятивної, прогностичної та еталонно-оцінної.

Характерним для чуттєво-інтуїтивного компонента естетичних почуттів є збереження в емоційній пам'яті почуттів, що залишилися після зустрічі з естетичним об'єктом. Можна спостерігати прояви естетичних почуттів у процесі естетичного сприймання або після нього, які виявляються у прагненні до здійснення естетичних видів діяльності, зокрема, у натхненні, що викликає бажання відобразити сприйнятий естетичний об'єкт.

Будучи завжди чуттєво-інтуїтивними, естетичні почуття за своєю природою є пізнавальними. Це протікає у формі відображення суб'єктом естетичного об'єкта. При сприйманні красивого предмета суб'єкт усвідомлює насамперед те, що цей предмет йому подобається й викликає почуття задоволення; крім того розуміється також і причина, завдяки якій предмет одержує естетичне судження.

Естетичні почуття неодмінно пов'язані з логікою судження, вони – напружена робота свідомості, інтуїції, асоціативної уяви і пригадування, синтезація вражень, зародження і розвиток ідеї сприйняття.

Невід'ємним моментом когнітивного компонента естетичних почуттів є оцінка тих властивостей та якостей, що є суттєвими для естетичної значущості об'єктів, різноманітності художніх образів, та словесне їх оформлення, тобто висловлювання естетичних почуттів.

Безперечно, людина – істота естетична. Сучасні дослідження з нейроестетики показують, що ця ознака генетично закріплена специфічними функціями кори головного мозку й має прояв у формі існування механізмів народження естетичного задоволення.

Емпіричним матеріалом, який доводить реальність феноменів прояву в досвіді людини, є сприйняття інформації у творах мистецтва (включаючи його види: музика, архітектура, дизайн та ін.). Парадигма психоестетики розглядає таку інформацію як актуалізацію безпредметних образів, емоційних тональностей психіки, як набір графічних самозвітів «досліджуваних» (митців) про зміст своєї сфери прояву, як зміст самопрояву особистості. З точки зору психоестетики мистецтво головним чином і є проявом особистісних систем композитів прояву [8, с. 49-56].

Вищі рівні розвитку естетичного почуття виявляються в почуттях високого, піднесеного, трагічного, комічного, гумору. Однієї з основних категорій естетики є категорія "прекрасне", що виражає вищу естетичну цінність. Змістовну сторону прекрасного варто розглядати в ціннісному аспекті. Кожен предмет чи явище має формальні ознаки, які роблять їх прекрасними. Усі вони здатні так чи інакше задовольняти естетичні потреби людей і, отже, виступають у якості естетичних цінностей. Предмети ж, які володіють такими властивостями, називаються красивими й прекрасними. У цьому зв'язку необхідно зіставити категорії прекрасне і красиве.

Категорія краси в більшій мірі акцентує форму естетичного в об'єкті й відношення до неї людини настільки, наскільки ця форма виступає для нього мірою людського освоєння дійсності. Отже, категорія краси обумовлена характером практики, трудової діяльності й характером соціальних відносин, тобто умовами життя, побуту, виховання, природним, естетичним і соціальним середовищем. Категорія ж прекрасного містить у собі зміст категорії краси, хоча і не в повному обсязі. Вона істотно відрізняється від останньої. Тут акцент ставиться на людському розумінні змісту краси. Прекрасне – категорія, що виражає єдність краси й добра. У категорії прекрасного виражений і підкреслюється саме загальнолюдський зміст естетичної цінності. З категорією прекрасного тісно зв'язана категорія "піднесене". Піднесене виражає таке відношення людини до предмета чи явища, при якому їхній зміст сприймається як щось непорівнянне з масштабами людини, більш переважаюче його по масштабах, силі й значимості. Оцінюючи ті чи інші об'єкти як піднесене, людина виходить за межі повсякденного, звичного. Особливість піднесеного полягає в тому, що воно як і прекрасне, відбиває зміст позитивної естетичної оцінки предмета. У змісті піднесеного істотно місце займає деяка дисгармонія, тривожність суб'єкта, що протікає переживаються їм як естетичне почуття, яке доставляє певну естетичну насолоду. Піднесене відбиває не тільки й не стільки величезний по своєму масштабі кількісний, скільки морально-естетичний аспект відносини людини до предметів і явищ, і через них відношення до самого себе.

Антиподами естетичних категорій прекрасне і піднесене виступають категорії потворе і низинне. Потворе не має образу чи форми, нерозмірне ні з чим, дисгармонійне виступає як заперечення естетичних цінностей, як виродливе, протилежне і вороже добро і красі. Низинні почуття і пристрасті, ведуть до розпаду особистості, руйнують духовно-моральні підвалини людини. Категорія "трагічне" відбиває виняткову сферу людських відносин, ситуації й обставини, у яких людина виявляє свої вищі духовні і фізичні якості в боротьбі за свої переконання й ідеали. Для естетичної структури трагічного характерно те, що сам конфлікт, дії і його розв'язка сприймаються як деяка єдність, гармонія, цілісність, як єдність поляричних відносин. Глибокий характер переживань, почуття причетності до трагічних героїв викликає в людей особливий стан – катарсис [6, с. 22].

Таким чином, ми можемо зробити висновок, що зміна відношення до зовнішнього світу – це завжди й нове ставлення до самого себе, новий рівень самосвідомості, а отже, і трансформація Я образу. Виходячи з фази пригнічення естетичних почуттів, або розвиваючи їх, у індивіда зникає відчужене відношення до оточуючого як до зовні обмежуючого «не-Я», людина відкриває, що не знала раніше сама себе, і вона переборює, відновлює свою цілісність, присвоює свою дійсну, універсальну людську якість.

Теоретичний аналіз концепцій впливу естетичних почуттів, гармонії, краси на особистість, сутності та специфіки естетичного сприйняття та потреби, дав можливість створити власне бачення наявності складного взаємозв'язку між естетичними почуттями та Я-образом особистості.

Аналіз теоретичних підходів свідчить про наявність постійно діючого процесу змін систем «Я» та «не-Я», а саме, цей процес має зворотній характер: під впливом системи «не-Я» відбуваються зміни в Я образі особистості й, таким чином, «Я» людини змінює своє ставлення та дії із системою «не-Я», набуваючи більш досконалого, гармонійного стану.

Провідним елементом у цьому процесі є система естетичних почуттів, які регулюють рухи думки, образів і дій, спрямовують втілення власної гармонії в до-

вкілья, у гармонію предметів, у красу, і саме завдяки цим почуттям відбувається трансформація та формування Я образу. Зіткнувшись у повсякденному житті з оточуючим світом, індивід оцінює, при допомозі естетичних категорій, предмети та явища, себе, своє місце в соціумі.

Взаємозв'язок естетичних почуттів та естетичного ставлення особистості до оточуючого має двосторонній характер. З одного боку, естетичні почуття виникають у процесі естетичного ставлення людини до дійсності, з іншого, в естетичному почутті проявляється ставлення особистості до дійсності. Початок естетичного почуття лежить в естетичному сприйманні. Естетичне сприйняття сприяє виникненню уяви в особистості про естетичний об'єкт. На основі цієї уяви формується естетичне почуття (образ), яке є проявом чуттєво-інтуїтивного пізнання «не-Я» особистістю. Перехід почуття на думку, ідею, роздуми – є результатом дії дискурсивно-логічного пізнання «не-Я». Наступний крок у процесі взаємодії систем «Я» та «не-Я» – це перехід від естетичних почуттів до естетичного відношення людини до системи «не-Я», у результаті цього процесу виникає дія, яка спрямована як на естетичний об'єкт, так і на гармонійне становлення Я образу особистості. Цей процес завершується виходом на найвищий рівень людських потреб – естетичних потреб. В естетичній потребі задовольняється потреба індивіда бути людиною у високому сенсі цього слова, мати потяг ставати особистістю у всіх її проявах. Естетичні потреби задовольняються, головним чином, через зір та слух, через сприйняття краси природи, її природних звуків. У творах мистецтва – через сприйняття й переживання художнього образу.

Висновки. Отже, запропоноване нами бачення наявності складного взаємозв'язку між естетичними почуттями та Я-образом особистості дає змогу стверджувати, що взаємозв'язок між системами «Я»

та «не-Я» стає гармонійним при наявності та розвинутості таких компонентів особистості як, естетична потреба, естетичне відношення, система естетичних почуттів та естетичне сприйняття. Цей зв'язок має двосторонній характер: особистість яка перебуває в естетичній рівновазі з оточуючим світом, не тільки сприймає об'єкти, але й естетично на них реагує, тобто система естетичних почуттів виконує функції регулятора дій та вчинків особистості.

Література:

1. Ивашенко А.В. Проблемы Я-концепции личности в отечественной психологии / А.В. Ивашенко, В.С. Агапов, И.В. Барышникова // Мир психологии. – 2002. – № 2. – С. 17–29.
2. Ингарден Р. Очерки по философии литературы / Роман Ингарден. – Благовещенск : Благовещенский гуманитарный колледж им. И.А. Бодуэна де Куртенэ, 1999. – 184 с.
3. Кон И.С. Категория «Я» в психологии / И.С. Кон // Психологический журнал. – 1981. – Т. 2. – № 3. – С. 27–38.
4. Крупник Е.П. Психологическое воздействие искусства / Е.П. Крупник. – М. : Прогресс, 2001. – 367 с.
5. Маценко Ж.М. Потребность у прекрасном, первая ступенька до психического совершенства / Ж.М. Маценко. // Психологическая газета. – 2004. – № 24. – С. 9–10.
6. Мелик-Пашаев А.А. Из опыта изучения эстетического отношения к действительности А.А. Мелик-Пашаев // Вопросы психологии. – М., 1990. – № 5. – С. 22–30.
7. Наконечна О.П. Про творчий потенціал естетичних потреб і здібностей у формуванні особистості / О.П. Наконечна // Етика, естетика і теорія культури. – К.: Либідь. – 1992. – Вип. 37 : Культура і творча активність людини. – С. 122-127. – (Міжвідомчий науковий збірник).
8. Тулупов И.И. Психоэстетика как метод исследования сферы выражения личности / И.И. Тулупов, Н.И. Шевандрин // Вопросы психологии. – 2000. – № 6. – С. 49–56.
9. Юзвак Ж.М. Эстетичні фактори духовного розвитку особистості / Ж.М. Юзвак. – К. : Знання, 1999. – 115 с.

УДК 159.964

ПСИХОЛОГІЧНИЙ ЗМІСТ ГЕНДЕРНОЇ СПЕЦИФІКИ АРХЕТИПІВ

Танасійчук О.М., асистент кафедри практичної психології
Херсонський державний університет

Стаття присвячена теоретичному вивченню проблеми взаємозв'язку понять «архетип» та «гендер». Теорія архетипів є актуальною на сьогоднішній день, оскільки відбувається «зміна поколінь» та конфронтація молодого покоління зі своїми батьками. Це безпосередньо відображається і на архетипах як колективних показників формування та розвитку як окремої людини, так і цілого роду. Тісно пов'язана і за проблематикою, і за сферою впливу проблема гендерної ідентичності людини, зміни в якій ми можемо спостерігати сьогодні, а негативні результати проявляються через кілька поколінь. Зміна як архетипів, так і гендерної ідентичності приведе до суміжних негативних результатів.

Ключові слова: архетип, гендер.

Статья посвящена теоретическому изучению проблемы взаимосвязи понятий «гендер» и «архетип». Теория архетипов является актуальной на сегодняшний день, поскольку происходит «смена поколений» и конфронтация молодого поколения со своими родителями. Это непосредственно отражается и на архетипах как коллективных показателей формирования и развития как отдельного человека, так и целого рода. Тесно связана и по проблематике, и по сфере влияния проблема гендерной идентичности человека, изменения в которой мы можем наблюдать сегодня, а отрицательные результаты проявляются через несколько поколений. Изменение как архетипов, так и гендерной идентичности приведет к смежным отрицательным результатам.

Ключевые слова: архетип, гендер.

Tanasiichuk O.M. PSYCHOLOGICAL CONTENT OF GENDER SPECIFIC OF ARCHETYPE

The article is devoted to the problem of theoretical connection between the notions «archetype» and «gender». Theory of archetypes is relevant today because there is a «generational change» and confrontation of the younger generation with their parents. This is directly reflected in the collective archetypes as indicators of the formation and development of both the individual and the whole family. Closely related to the problems and the sphere of influence and the problem of human gender identity, changes in which we see today, and negative results may appear within a few generations. Change as archetypes and gender identity will lead to negative results related.

Key words: archetype, gender.